

EL LLENGUATGE

El faristol

El castellà marca una petita diferència entre les seves dues denominacions «facistol» i «atrib»: el primer sol ésser més gran que el segon i serveix per a posar-hi llibres de missa, mentre que el segon es destina habitualment a les partitures. Però aquesta diferència és ignorada per la nostra llengua i totes dues denominacions s'hi han de traduir per la nostra forma única *faristol*. Naturalment, sempre hi ha qui sent la necessitat de disposar també de la doble denominació de què disposa la llengua que pren com a model i no vacil·la, aleshores, a recórrer a la forma «atrib» quan es tracta de designar els faristols que fan servir els músics per a posar-hi la partitura, però aquest mot no figura en els nostres diccionaris, sinó en els de barbarismes. I a qui se senti temptat de doblre's perquè no disposem sinó d'una denominació per a dos models o variants d'una mateixa cosa, escau de recordar-li que res no priva que aquests models o variants siguin molts més i suposem que no voldria aleshores que cada un d'ells fos distingit amb un nom diferent. Concretament, a les sales de doblatge, el faristol no aguanta ni un llibre de missa ni una partitura, sinó un text mecanografiat: *Em trobava en una sala gran i a penes il·luminada pel llumet d'un faristol que n'era l'únic moble* (J. Sarsanedas, *Mites*). Amb la seva forma «atrib» el castellà ha creat l'expressió «primer atrib» per a designar la funció, el lloc o la mateixa figura del di-

rector d'orquestra. No tindrem la temptació de traduir-li literalment i dir «el primer faristol». És sabut que cada llengua té les seves pròpies metàfores o figures de llenguatge de les quals no s'espera que admetin, totes elles, versions anàlogues i equivalents en les llengües veïnes.

Faristol i «facistol» tenen, com es veu fàcilment, un origen comú. Segons Coromines són d'origen germànic, més concretament fràncic, d'un mot «faldistol» que volia dir «cadiral plegable», d'on prové també el mot francès «fauteuil». Tant el mot del català com el del castellà han revestit diverses formes en la llengua antiga fins a adoptar-se definitivament les formes de la llengua moderna. Notem que de la forma catalana hem creat el verb *enfaristolar-se* que significa, segons el Diccionari Fabra, «agafar urc, altivar-se», significat que s'explica pel respecte que devien inspirar els grans faristols sumptuosos de les antigues esglésies.

Albert Jané